

галузі спеціалізації. Показані причини занепаду окремих галузей сільськогосподарського виробництва області.

Ключові слова: спеціалізація, сільськогосподарське виробництво, галузева структура, рівень рентабельності.

Аннотація.

Шиян В.Д., Богданович А.А. Специализация сельскохозйственного производства районов Харьковской области.

Анализ сельскохозяйственного производства районов Харьковской области за 2014-2016 годы показал, что основными отраслями их специализации остаются зерновое хозяйство и производство масличных культур. Только некоторые районы имеют дополнительные области специализации. Показаны причины упадка отдельных отраслей сельскохозяйственного производства области.

Ключевые слова: специализация, сельскохозяйственное производство, отраслевая структура, уровень рентабельности.

Abstract.

Shiyan V.D., Bogdanovich O.A. Specialization of agricultural production of Kharkiv region.

Analysis of agricultural production of Kharkiv region for 2014-2016 showed that the main sectors of specialization remain farming grain and oilseed production. Only certain areas have additional branches of specialization. The causes of decline of individual branches of agricultural production in the region.

Key words: specialization, agricultural production, sectoral structure, the level of profitability.

УДК 621.0:330.34.001.76

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ЯК КРИТЕРІЙ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ

**АНТОЩЕНКОВА В.В., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
АНТОЩЕНКОВ Р.В., К.Т.Н., ДОЦЕНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Актуальність та необхідність забезпечення енергоефективності обумовлюється чималою кількістю чинників: глобальні зміни клімату, викиди парникових газів, забруднення довкілля, світові тенденції та вимоги;

довготривалість трансформації енергосистем, що супроводжується значними капітальними вкладеннями; економічні та фінансові чинники.

Світові тенденції, економічний та технологічний симбіоз економічних систем диктують, як кожному конкретному виробнику, так і державі в цілому вимоги в якнайшвидшому запровадженні енергоефективних інноваційних технологій. Мотивація очевидна – загальний соціально-економічний ефект та стійкий розвиток економіки. Нажаль, запровадження в Україні світових тенденцій та стандартів в енергоефективності є практично непомітним і більшість виробництв здійснюється за застарілими та енерговитратними технологіями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам теоретичного та практичного дослідження енергоефективності, приділено значну увагу в працях Л. Г. Мельника, О. В. Кубатка, С. Ф. Єрмілова, В. М. Гесця, В. М. Онегіної, В. В. Григоровського, В. Е. Ліра, С. П. Денисюка, О. В. Коцар, Ю. В. Чернецької. Однак, світові тенденції та вимоги потребують якнайшвидшої реакції.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження енергоефективність, як критерію інноваційного розвитку та конкурентоспроможності держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Взаємозалежність конкурентоспроможності та інноваційного розвитку є надто складним і одночасно теоретично та практично зрозумілим. Саме запровадження енергоефективності шляхом інноваційного розвитку економіки є беззаперечною основою конкурентоспроможності держави в довгостроковій перспективі. Енергоефективність, як критерій інноваційного розвитку представляє собою координаційний та фінансовий взаємозв'язок адміністративних, законодавчих, науково-технічних та продуктових інновацій, які в результаті забезпечують загальний соціально-економічний ефект.

Інновації, як правило формуються, як результат науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, хоча в час глобалізаційних змін, дане визначення трактується значно ширше, а точніше менш «точково». Так, М. Портер в роботах з концепції конкурентної боротьби відмічає, що чимала частина змін у виробництві має скоріше еволюційний ніж кардинальний характер. При цьому масштабний науково-технічний прорив може принести менше вигоди (в першу чергу економічної), ніж удосконалення чи зміна незначних умов, частин чи деталей [1].

Отже, енергоефективність – це характеристики, що відображають співвідношення корисного ефекту від використання енергетичних ресурсів до витрат енергетичних ресурсів, які вироблені з метою отримання такого ефекту, стосовно продукції та технологічного процесу, в результаті реалізації організаційних, правових, наукових, технічних, технологічних, економічних та інших заходів.

Енергоефективні продукція, технологія, обладнання – продукція або метод, засіб її виробництва, що забезпечують раціональне використання ПЕР порівняно з іншими варіантами використання або виробництва продукції однакового споживчого рівня або з аналогічними техніко-економічними показниками[2, с.12]. Енергоефективність – характеристика обладнання, технології, виробництва або системи загалом, що показує ступінь використання енергії на одиницю кінцевого продукту.

Підвищення енергоефективності пов'язане, по-перше, із використанням меншої кількості енергії для забезпечення виробництва одиниці продукції (соціально-економічного ефекту), наприклад, забезпечення певного теплового режиму будівель або випуску певної кількості виробів; по-друге, із збільшенням обсягу продукції у розрахунку на одиницю енергії, що витрачається при цьому [3, с. 245].

Загальне постачання первинної енергії в Україні за видами та джерелами (виробництво, експорт, імпорт, міжнародне бункерування та зміна запасів) за 2015 рік, представлена в табл. 1.

Варто зауважити, що підприємствами й організаціями протягом 2015 р. на виробничо-експлуатаційні та комунально-побутові потреби було використано 104,6 млн. т умовного палива, що на 10 % менше, ніж у 2014 р.(Варто зауважити, що натуральні одиниці виміру палива всього перераховувались в умовні (тони умовного палива) за калорійним еквівалентом (7000 ккал/кг)). Фактичне зниження питомих витрат палива у 2015 р. порівняно з витратами попереднього року склало 13 % (8,9 млн. т умовного палива), теплоенергії – 13 % (7,7 млн. Гкал) та електроенергії – 6 % (5 млн.кВт год.).

У 2015р. питомі витрати палива та енергії на окремі види продукції енергосмних видів економічної діяльності зросли. Так, при виробництві 38% видів продукції, що враховуються органами державної статистики, було збільшено фактичні витрати палива та енергії, що призвело до перевитрат палива та енергії на 1,5 млн. т в умовному обчисленні.

Таблиця 1

**Загальне постачання первинної енергії в Україні
за 2015 рік (тис. т.н.е*)**

	<i>Виробництво</i>	<i>Імпорт</i>	<i>Експорт</i>	<i>Міжнародне бухгалтерування</i>	<i>Зміна запасів</i>	<i>Загальне постачання первинної енергії</i>
Вугілля й торф	17423	9940	-487	-	469	27344
Сира нафта	2618	238	-22	-	17	2851
Нафтопродукти	-	7887	-90	-124	27	7700
Природний газ	14814	13288	-	-	-2047	26055
Атомна енергія	22985	-	-	-	-	22985
Гідроелектроенергія	464	-	-	-	-	464
Вітрова, сонячна енергія	134	-	-	-	-	134
Біопаливо та відходи	2606	30	-539	-	5	2102
Електроенергія	-	193	-309	-	-	-116
Теплоенергія	571	-	-	-	-	571
Всього	61614	31575	-1447	-124	-1529	90090

* Джерело: розраховано за даними Держслужби статистики України [4]

Примітки*: тис. т.н.е (ТНЕ) означає тисячу тон нафтового еквівалента. Це стандартизована ОЕСР та ІАЕ одиниця вимірювання енергії, що як правило, використовується для порівняння використання великої кількості енергії з різних джерел. 1 ТНЕ еквівалентна кількості енергії, що виділяється при спалюванні однієї тонни сирої нафти, близько 41.868^[1] ГДж або 11.63 МВт*год. енергії.

Найбільше підвищення фактичних витрат палива відбулося на підприємствах Донецької (21,8 % від обсягу перевитрат по Україні), Дніпропетровської (13,6 %), Запорізької (11,3%) та Луганської (11 %) областей; теплоенергії – на підприємствах Донецької (23 %), Одеської (22,3 %) та Запорізької (12,1 %) областей; електроенергії – на підприємствах Донецької (24 %), Дніпропетровської (20 %), Запорізької областей (16 %) та м. Києва (6 %). Із загального обсягу збільшення фактичних витрат палива найбільша частка припадала на підприємства промисловості (94 %). Основні витрати палива, теплоенергії та електроенергії припадали на промисловість – відповідно 94 %, 80 % і 78 % загального обсягу їх витрат; транспорт, складське господарство, поштову та кур'єрську діяльність – відповідно 3 %, 3 % і 9 %; сільське господарство, лісове та рибне господарство – відповідно 1 %, 5 % і 3 %.

У 2015 р. основними споживачами палива були промислові підприємства з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (46 %) та переробної промисловості (43 %), з них – металургійного виробництва (33%); основними споживачами теплоенергії – підприємства переробної промисловості (71 %), з них – металургійного виробництва (24 %), виробництва харчових продуктів (15 %); основними споживачами електроенергії – підприємства переробної промисловості (49 %), з них – металургійного виробництва (27 %).

На виробництво продукції, виконання робіт і послуг було використано 66,6 млн. т умовного палива, серед якого вугілля кам'яне складало – 37%, газ природний скраплений або в газоподібному стані – 30%, кокс та напівкокс з вугілля кам'яного, кокс газовий – 18 %. В якості сировини було використано 82 % газу природного, 9 % – коксу та напівкоксу з вугілля кам'яного та 3 % – вугілля кам'яного.

Одним із напрямів ефективного використання енергоресурсів є залучення до господарського обігу вторинних горючих і теплових ресурсів. У 2015 р. порівняно з попереднім роком їх використання зменшилось на 5 %. До господарського обігу залучено 6,4 млн. т вторинних енергетичних ресурсів у перерахунку на умовне паливо. Серед вторинних енергетичних ресурсів 5,3 млн. т умовного палива становили горючі, 6,2 млн. Гкал – теплові вторинні ресурси.

Таблиця 2

Енергоємність в Україні за 2010-2015 роки

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ВВП у ПКС у постійних цінах 2011, млрд. міжн. дол.	358,9	378,5	379,4	379,3	354,5	319,5
Кінцеве енергоспоживання						
Кінцеве енергоспоживання, тис. т.н.е.	74004	75852	73107	69557	61460	50831
Енергоємність, т.н.е./ тис. міжн. дол.	0,206	0,2	0,192	0,183	0,173	0,159
Загальне постачання первинної енергії						
Загальне постачання первинної енергії, тис. т.н.е.	132308	126438	122488	115940	105683	90090
Енергоємність, т.н.е. / тис. міжн. дол.	0,368	0,334	0,322	0,305	0,298	0,281

* Джерело: розраховано за даними Держслужби статистики України [4]

На підприємствах переробної промисловості утворювалось 98 % горючих вторинних енергоресурсів України, з них 81 % – на підприємствах металургійного виробництва. Коефіцієнт використання вторинних горючих ресурсів проти 2014 р. збільшився на 5 в. п. і склав 86%.

Порівняно з 2015 р. втрати вторинних горючих ресурсів зменшилися на 3% і становили 898 тис. т умовного палива (14 % до виходу), втрати теплових вторинних ресурсів збільшилися на 39 % і становили 1,5 млн. Гкал (15 % до виходу). Серед факторів, що негативно впливають на енергоефективність економіки України слід визначити: домінування в галузевій структурі енергоємних виробництв; зношеність основних фондів підприємств та відповідно великі зайві втрати енергоносіїв та енергії; недостатня оснащеність виробництва і невиробничої сфери (в першу чергу житлового фонду) сучасними приладами обліку; брак інвестицій; недостатнє нормативно-правове та інституційне забезпечення політики енергоефективності. Вказані вище чинники призводять до зниження конкурентоздатності вітчизняної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках. Таке позитивне явище останніх років, як зменшення енергоемності ВВП, не може вважатися результатом виключно цілеспрямованої державної політики енергоефективності або ринкових факторів прояву цінової еластичності енергоспоживання. Значно більшою мірою мав вплив масштаб виробництва. Зменшення питомих витрат енергоресурсів на виробництво окремих видів товарів та послуг відбулося внаслідок впровадження, відносно, невеликої кількості енергозберігаючих проектів з модернізації виробництва. Розширене упровадження ресурсозберігаючих, енергоефективних технологій та заходів, наразі, стало необхідністю [5; 6, с. 74]. Світовий досвід доводить, що політика енергоефективності є базовим фактором економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності економіки, а досягнення стійкого економічного розвитку може бути забезпечене без істотного збільшення енергоспоживання. В той же час, питомі витрати енергоресурсів на виробництво товарів та послуг в Україні в декілька разів перевищує показники розвинутих країн, що значно обмежує конкурентоспроможність вітчизняної продукції на світових ринках, стримує розвиток національної економіки, посилює залежність України від імпортованих енергоносіїв. Структурні та цінові диспропорції енергетичного балансу України посилюють ризики стабільного енергозабезпечення країни в умовах зростаючої

конкуренції між вітчизняними та іноземними енергетичними компаніями. Україна, наразі, не має альтернативи радикальним структурним реформам у всіх напрямках: енергозбереження та енергоефективність, лібералізація та інтеграція енергетичних ринків, реалізація програми збільшення в енергетичному балансі частки альтернативних джерел енергії, а також технологічні зміни на інноваційній основі в енергетиці, промисловій сфері та ЖКГ. На сьогодні основним фактором зниження енергоемності продукції (послуг) в усіх галузях економіки є посилення державної політики ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів та створення ефективно діючої системи державного управління у цій сфері.

Саме низька ефективність та результативність системи державного управління та реалізації державної політики, відсутність належного законодавчого забезпечення механізмів державного управління, непослідовність та нескоординованість дій органів виконавчої влади з реалізації політики, недостатня ефективність Комплексної державної програми енергозбереження України обумовлюють відсутність реальних зрушень у справі підвищення енергетичної ефективності економіки [7]. Низька ефективність використання ПЕР у технологічних процесах, перевага енергоємних галузей економіки у структурі економіки, подальше зростання проміжного споживання (матеріалів та сировини, у тому числі енергетичних ресурсів) зумовлює збереження високого рівня енергомісткості валового внутрішнього продукту України та є реальною загрозою економічній, енергетичній, екологічній та загалом національній безпеці України.

В умовах зростаючої конкуренції за світові ПЕР, енергоефективність економіки є практично єдиним інструментом отримання конкурентних переваг України на світовій арені та зростання добробуту населення країни завдяки зниженню витрат ПЕР на утворення ВВП. Особливої актуальності це питання набуває для України, враховуючи, що рівень енергоефективності її економіки залишається у 2–3 рази нижчим, ніж у країн-конкурентів. Збереження ринку продажу своєї продукції українські підприємства забезпечують за рахунок неприйнятних, для перспектив розвитку країни, інструментів (обмеження рівня заробітної плати працівників підприємств, уникнення довгострокових інвестицій на модернізацію виробничих потужностей, застосування схем уникнення оподаткування). Однак енергоемність ВВП не можна пояснити лише

низьким технологічним рівнем перетворення енергії, але й необхідністю враховувати інші фактори (структура економіки, модель економічних відносин, цінова політика на ресурси, відношення людини до використання енергоресурсів тощо), тому питання полягає у принципових змінах у підходах до реалізації державної політики енергоефективності. На сьогодні очевидно є необхідність розширення сфери політики енергоефективності, збільшення набору інструментів та механізмів державного управління у цій сфері. Сфера дії державної політики енергоефективності виходить за межі технічного регулювання процесів видобування, переробки, транспортування, зберігання, виробництва, розподілу та використання ПЕР і поширюється на принципи та моделі економічного розвитку, структуру економіки, податкову політику, цінову політику у сфері енергозабезпечення, соціально-культурні аспекти та способи енерговикористання. Державна політика енергоефективності направлена на забезпечення такого стану економічних відносин (умов господарювання), які дозволять задовольняти постійно зростаючі суспільні потреби (зростання ВВП) при мінімально можливих витратах енергоресурсів.

Для сектору промисловості, аграрного сектору, який на сьогодні не повною мірою використовує сучасні промислові технології, що призводить до завищення обсягів споживання палива на одиницю промислового виробництва, першочерговим завданням є модернізація виробничих процесів [9, с. 68; 8, с. 158].

Для сектору промисловості, який на сьогодні не повною мірою використовує сучасні промислові технології, що призводить до завищення обсягів споживання палива на одиницю промислового виробництва, першочерговим завданням є модернізація виробничих процесів. Виділимо загальні ключові проблеми промислових підприємств: використання неефективних технологій; морально і фізично застарілого обладнання; недостатній рівень менеджменту і маркетингу; відсутність стимулів до впровадження інновацій; нестача кваліфікованих робітничих та інженерних кадрів.

Пріоритетним напрямком в області енергозбереження і підвищення енергетичної ефективності в сфері промисловості є стимулювання промислових організацій і підприємств до застосування ресурсозберігаючого обладнання, впровадження інноваційних технологій.

В табл. 3 запропоновано заходи з підвищення енергоефективності в Україні.

Заходи з підвищення енергоефективності

<i>Сектори споживачів</i>	<i>Заходи</i>
<i>Аграрний сектор</i>	здійснення заходів з термомодернізації (зокрема із залученням національних та іноземних енергосервісних компаній); підвищення ефективності парку сільськогосподарської техніки (оптимізація їх потужності і зниження середньої витрати палива нових сільськогосподарських тракторів, що працюють на дизельному паливі, збільшення коефіцієнта оновлення парку сільськогосподарських тракторів); підвищення енергетичної ефективності тепличного господарства (поліпшення ізоляції теплиць, автоматизація систем управління джерелами тепла і мікрокліматом, впровадження ефективних систем підігріву води для поливу, акумуляторів тепла, впровадження нових технологій), тощо
<i>Сектор промисловості</i>	залучення енергосервісних компаній; енергетичне маркування та зазначення стандартної інформації про обсяг споживання енергії та інших ресурсів під час виробництва енергоємної продукції; впровадження схем енергоаудиту та енергоменеджменту; введення мінімальних стандартів на промислове устаткування; проведення спеціалізованих інформаційних кампаній з метою підвищення обізнаності промислових виробників для реалізації потенціалу енергозбереження в промисловості

Оскільки одним з найважливіших чинників сталого розвитку аграрного сектору України є підвищення його інвестиційної привабливості, пріоритетним напрямком в наданні бюджетної підтримки залишається модернізація і технічне переоснащення сільськогосподарських і переробних підприємств [10].

Інвестиційні ресурси спрямовуються на будівництво нових і модернізацію діючих виробничих об'єктів, формування генетичного потенціалу в тваринництві та рослинництві, придбання сільськогосподарських машин нового покоління.

Модернізація технічної і технологічної бази агропромислового комплексу є одним з основних факторів інтенсифікації виробництва і підвищення його конкурентоспроможності.

Висновки. Потрібно забезпечити сприятливі правові, політичні та економічні умови, які б стимулювали та формували засади економічної та енергетичної незалежності країни. Україна має всі необхідні для цього чинники, умови, фактори (родюча земля,

сприятливі природно-кліматичні умови, значний трудовий потенціал, підприємницький хист, вагомі науково-технологічні розробки, які звичайно потребують національних інвестицій в першу чергу). Нажаль, незацікавленість та небажання однієї людини (виробника) формує загальні настрої та становище в суспільстві (країні).

Література.

1. HORIZON 2020 Energy Efficiency Call 2016 Overview Vincent Berrutto // Head of Unit H2020 Energy – EASME The EU Framework Programme for Research and Innovation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.obzor2020.hr/userfiles/drustveni-izazovi/files/Energy%20Efficiency%20Call%202016%20Overview.pdf>.

2. Енергетична ефективність України. Кращі проектні ідеї [Електронне видання]: Проект «Професіоналізація та стабілізація енергетичного менеджменту в Україні» / **С.П. Денисюк, О.В. Коцар, Ю.В. Чернецька**. – К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2016. – 79 с.

3. **Мельник А.Г.** Економіка енергетики: підручник / За ред. д.е.н. проф. **А.Г. Мельника**, д.е.н. проф. **І.М. Сотник** – Суми : Університетська книга, 2015. – 378 с.

4. Офіційний веб-сайт Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

5. Public Procurement of Innovative solutions for energy efficiency. Horizon 2020 Energy Efficiency Webinar 22 March 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/easme/sites/easme-site/files/ses1_h2020-ec19-2017-webinar.pdf

6. Енергоефективність як ресурс інноваційного розвитку: Національна доповідь про стан та перспективи реалізації державної політики енергоефективності у 2008 році / **С.Ф. Єрмілов, В.М. Геєць, Ю.П. Яценко, В.В. Григоровський, В.Е. Лір** та ін. – К. : НАЕР, 2009. – 93 с.

7. **Антощенкова В.В.** Інноваційний маркетинг, як особливий вид інноваційної діяльності / **В.В. Антощенкова, О.А. Богданович** // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. Х.: ХНТУСГ, 2017. – Вип. 185. – С. 50-55.

8. **Квятко Т.М.** Співвідношення категорій «ефективність» та «конкурентоспроможність»: теоретичні засади досліджень, загальні риси та особливості / **Т.М. Квятко** // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Економічні науки. – 2014. – № 3. – С. 157-162.

9. **Батюк А.А.** Соціально-економічні ризики сучасних глобалізаційних процесів / **А.А. Батюк, О.М. Кравченко** // Актуальні проблеми інноваційної економіки. [Всеукраїнський науковий журнал] – Харків : ХНТУСГ, 2016. – № 1. – С. 65-68.

10. **Онегіна В.М.** Стратегія інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств: [Монографія] / В.М. Онегіна, В.А. Луньова – Харків : ТОВ «Смугаста типографія», 2016. – 255 с.

References.

1. HORIZON 2020 Energy Efficiency Call 2016 Overview Vincent Berrutto. (2016). [Head of Unit H2020 Energy - EASME The EU Framework Programme for Research and Innovation]. *www.obzor2020.hr*. Retrieved from <http://www.obzor2020.hr/userfiles/drustveniizazovi/files/Energy%20Efficiency%20Call%202016Overview.pdf>. [in English].
2. **Denysjuk S.P., Kocar O.V., & Chernen'ka Ju.V.** (2016). *Energetychna efektyvnist' Ukrainy. Krashbi proektni idei' [Energy efficiency of Ukraine. Best project ideas]: Proekt «Profesionalizacija ta stabilizacija energetychnogo menedzhmentu v Ukraini» [Project «Professionalization and Stabilization of Energy Management in Ukraine»]*. Kyiv: KPI im. Igorja Sikors'kogo, p. 79 [in Ukrainian].
3. **Mel'nyk L.G., & Sotnyk I.M.** (Ed). (2015). *Ekonomika eneretyky [Energy Economics]*. Sumy : Universytets'ka knyga, p. 378 [in Ukrainian].
4. Oficijnyj veb sajт Derzhkomstatu Ukrainy [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Public Procurement of Innovative solutions for energy efficiency (2017). [Horizon 2020 Energy Efficiency Webinar]. *ec.europa.eu*. Retrieved from https://ec.europa.eu/easme/sites/easme-site/files/ses1_h2020-ee19-2017-webinar.pdf. [in English].
6. **Yermilov S. F., & Gayecz' V. M.** et al. (2009). *Energoefektyvnist' jak resurs innovacijnoho rozvytku: Nacional'na dopovid' pro stan ta perspektivy realizacii' derzhavnoi' polityky energoefektyvnosti u 2008 roci [Energy efficiency as a resource of innovative development: national report on the prospects for the implementation of state energy efficiency policy in 2008]*. Kyiv, NAER, p. 93 [In Ukrainian].
7. **Antoshhenkova V. V., & Bogdanovich O.A.** (2017). Innovacijnyj marketyng, jak osoblyvyj vyd innovacijnoi' dijal'nosti [Innovative marketing as a special kind of innovation activity] *Visnyk Harkiv's'kogo nacional'nogo tehničnogo universytetu sil's'kogo gospodarstva. Ekonomichni nauky – Visnyk Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture. Economic science. Harkiv: HNTUSG, Issue 185, pp. 50-55 [in Ukrainian]*.
8. **Kvjatko T. M.** (2014). Spivvidnoshennja kategorij «efektyvnist'» ta «konkurentospromozhnist'»: teoretychni zasady doslidzhen', zagal'ni rysy ta osoblyvosti [The correlation of categories «efficiency» and «competitiveness»: theoretical foundations of research, general features and features]. *Visnyk Harkiv's'kogo nacional'nogo agrarnogo universytetu im. V.V. Dokuchajeva. Ekonomichni nauky – Visnyk Kharkiv National Agrarian University of V. Dokuchaev. Economic science. Harkiv: HNAU, No 3, pp. 157-162 [in Ukrainian]*.
9. **Batyuk L.A., & Kravchenko O.M.** (2016). Social'no-ekonomichni ryzyky suchasnyh globalizacijnyh procesiv [Socio-economic risks of modern globalization processes]. *Aktual'ni problemy innovacijnoi' ekonomiky – Actual problems of innovative economy*. Harkiv: HNTUSG, No 1, pp. 65-68 [in Ukrainian].

10. **Onegina V.M., Lun'ova V.A.** (2016). *Strategii' innovacijnogo rozvytku sil's'kogospodars'kyb pidprijemstv*. [Strategies for innovative development of agricultural enterprises]. Harkiv: TOV «Smugasta typografija», 2016. p. 255 [In Ukrainian].

Анотація.

Антощенко В.В., Антощенко Р.В. Энергоефективність як критерій інноваційного розвитку та конкурентоспроможності держави.

В статті розглядається актуальність та необхідність забезпечення енергоефективності, як критерію інноваційного розвитку та конкурентоспроможності держави. Саме запровадження енергоефективності шляхом інноваційного розвитку економіки є беззаперечною основою конкурентоспроможності держави в довгостроковій перспективі. Енергоефективність, як критерій інноваційного розвитку представляє собою координаційний та фінансовий взаємозв'язок адміністративних, законодавчих, науково-технічних та продуктових інновацій, які в результаті забезпечують загальний соціально-економічний ефект. Потрібно забезпечити сприятливі правові, політичні та економічні умови, які б стимулювали та формували засади економічної та енергетичної незалежності країни. Україна має всі необхідні для цього чинники, умови, фактори (родюча земля, сприятливі природно-кліматичні умови, значний трудовий потенціал, підприємницький хист, вагомий науково-технологічний розробки, які звичайно потребують національних інвестицій в першу чергу).

Ключові слова: енергоефективність, енергоємність, інновації, конкурентоспроможність, енергія.

Аннотация.

Антощенко В.В., Антощенко Р.В. Энергоэффективность как критерий инновационного развития и конкурентоспособности государства.

В статье рассматривается актуальность и необходимость обеспечения энергоэффективности, как критерия инновационного развития и конкурентоспособности государства. Именно развитие энергоэффективности путем инновационного развития экономики является бесспорной основой конкурентоспособности государства в долгосрочной перспективе. Энергоэффективность, как критерий инновационного развития представляет собой координационную и финансовую взаимосвязь административных, законодательных, научно-технических и продуктовых инноваций, которые в результате обеспечивают общий социально-экономический эффект. Нужно обеспечить благоприятные правовые, политические и экономические условия, которые бы стимулировали и формировали основы экономической и энергетической независимости страны. Украина имеет все необходимые для этого критерии, условия, факторы (плодородная земля, благоприятные природно-климатические условия, значительный трудовой потенциал, предпринимательский талант, весомые научно-технологические разработки, которые обычно требуют национальных инвестиций в первую очередь).

Ключевые слова: энергоэффективность, энергоёмкость, инновации, конкурентоспособность, энергия.

Abstract.

Antoshchenkova V.V., Antoshchenkov R.V. Energy efficiency as a criterion for innovative development and competitiveness of the state.

The urgency and necessity of providing energy efficiency as a criterion of innovative development and competitiveness of the state are considered in the article. It is namely the development of energy efficiency through innovative development of the economy is the undisputed basis of the competitiveness of the state in the long run. Energy efficiency, as a criterion for innovative development, is the coordination and financial interconnection of administrative, legislative, scientific and technical and product innovations, which as a result provide a general socio-economic effect. It is necessary to provide favorable legal, political and economic conditions that would stimulate and form the basis of economic and energy independence of the country. Ukraine has all the necessary factors, conditions, factors (fertile land, favorable natural and climatic conditions, considerable labor potential, entrepreneurial talent, important scientific and technological developments, which usually require national investments in the first place).

Key words: *energy efficiency, energy intensity, innovation, competitiveness, energy.*

УДК 631.1.027:336.717.063

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА

**АРТЕМЕНКО О.О. К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ШАБІНСЬКИЙ О.В., Д.Е.Н., ПРОФЕСОР КАФЕДРИ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Удосконалення виробничих витрат на вирощуванні сільськогосподарських культур є загально визнаним способом вдосконалення діяльності підприємства та ефективним інструментом управління його розвитком. Аграрні підприємства галузі в межах господарської діяльності несуть різні витрати, які умовно можна розподілити на дві групи: виробничі та невиробничі витрати підприємства. Причому з моменту переходу до ринкової економіки роль останньої групи витрат стрімко зростає, оскільки виробничі потужності та обсяги випуску продукції вже давно не являються об'єктивними показниками ефективності діяльності підприємства. Підприємство може постійно нарощувати виробничі потужності й при цьому працювати «на склад», не маючи припливу доходів від реалізації продукції. Розміри реальних доходів виробничого підприємства безпосередньо залежать від ефективності організації діяльності щодо реалізації виробленої продукції.